

РЎЗИ КОНСТИТУТСИЯ МУБОРАК!

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - санади меъёрии ҳуқуқиест, ки эътибори олии ҳуқуқӣ дорад ва асосҳои системаи сиёсӣ, ҳуқуқӣ ва иқтисодии Ҷумҳури ва инчунин асосҳои ҳуқуқии мақоми шахсиятро танзим мекунад.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - шакли олии ҳуқуқӣ мебошад, ки дар он расман арзишҳо, ниҳодҳо ва меъёрҳои сохти конститутсионии Тоҷикистон, асосҳои танзими давлатӣ-ҳуқуқии танзи-

ми босифати муносибату робитаҳои ҷамъиятӣ, ҷамчунин асосҳои сохти ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаклҳои идоракунии ва тақсими маъмурӣ-ҳудудӣ, асосҳои ташкили мақомоти ҳокимияти олий ва маҳаллӣ, салоҳият ва муносибатҳои байниҳамдигарии онҳо муайян карда шудаанд.

Конститутсия ба тариқи референдуми умумихалқӣ 6 ноябри соли 1994 қабул карда шуда, ба он бо роҳи референдум 26 сентябри соли 1999 ва 22 юни соли 2003 тағйироту иловаҳо ворид карда шудаанд.

6 ноябр аз рӯзи қабули Конститутсияи мо 17 сол гузашт.

Конститутсияи мо - асоси устувори сиёсӣ, амнияти ҷамъият, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, волоияти қонун, таҳкими қонуният ва ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон мебошад.

Нақши Конститутсия пеш аз ҳама дар он зоҳир мегардад, ки халқи Тоҷикистон аз аввалин солҳои истиқлолият ҷамчун рамзи истиқлолият ва ягонаи сарчашмаи ҳокимият, тақдирӣ худро мувофиқи ин санади тақдирсоз муайян кард ва самтҳои рушди ҳамаи соҳаҳои ҳаёти худро мушаххас кард.

Маҳз дар асоси талаботи меъёрҳои Конститутсия қонунҳои конститутсионӣ ва дигар қонунҳои муҳим қабул карда шуданд, ки ҳадафи онҳо мустаҳкам кардани асосҳои давлатдорӣ, танзими ҳуқуқии ҷанбаҳои гуногуни ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии кишвар буда, инҳо умуман раванди солими ислоҳоти ҳуқуқиро дар кишвар инъикос карда, асоси бозътимоди рушди ҷамъиятро таъмин мекунад.

Конститутсия қонуни асосии давлат, унсури марказии системаи ҳуқуқии кишвар буда, асоси қонунҷодкунӣ ва тақомули он мебошад, ки дурнамои рушди ҷамъият ва давлатро муайян мекунад.

Ҷамчунин мо дар ин рӯз иди саиди Қурбонро таҷлил кардем, ки бо Рӯзи Конститутсия мувофиқ омад. Ин ид тараҳҳум ва бузургвории Худовандро таҷассум мекунад.

Аҳли «ОДРИ Нов» халқи Тоҷикистонро бо ин санаҳои фарҳунда табрик мегӯяд. Таманно мекунем, ки ҳамаи орзуву омотон баҳри рушди кишвари азиз, худшиносӣ ва ифтихори миллӣ ҷомаи амал пӯшанд. Сиҳатию саломатӣ, дастархони пурнеъмат ва комёбиҳои тозаи шумо орзуи ҷамъагии мост!

Навигариҳо

Эмомалӣ Раҳмон тоҷикистониёнро бо Рӯзи Парчами давлатӣ табрик кард

Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон мардуми Тоҷикистонро бо фарорасии ҷашни Рӯзи Парчами давлатӣ табрик кард.

Дар паёми табрикотии сарвари давлат зикр мегардад, ки соли сеюм аст, ки рӯзи Парчами Тоҷикистон дар кишвари соҳибистиқлоли мо ҳамчун ҷашни умумимиллӣ бо шукӯҳу тантана таҷлил мегардад.

«Дар ҷаҳони муосир ҳар як давлати мустақилу соҳибхитӣ тавассути парчами он муаррифӣ мегардад. Аз ин рӯ, эҳтиром ва арҷ гузоштан ба парчам маъноӣ эҳтирому арҷгузорӣ ба арзишҳои деринаи таърихӣ ва фарҳангиву маънавии миллӣ ва гузашта аз ин, эҳтироми миллат ва давлату давлатдорӣ мебошад, зеро парчам дар баробари Конститутсия, Нишон ва Суруди Миллӣ аз ҷумлаи муқаддасоти милливу давлатӣ маҳсуб мешавад», - омадааст дар паём.

Ҳамчунин гуфта мешавад, ба хоҳири гиромидошти нақши созандаву муассири парчам дар тарбияи ҳисси худоғоҳиву худшиносӣ ва ватандӯстиву ватанпарастии мардум, бахусус

насли наврасу ҷавонон соли 2010 бунёди манораи бузурги парчам дар яке аз мавзёҳои зеботарини пойтахти кишварамон оғоз ёфт ва он дар арафаи 20-солагии истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ифтихоҳ гардида, мавзеи ҷойгиршавии он «Майдони парчам» номгузорӣ шуд.

«Итминони комил дорам, ки минбаъд низ ҳар як фарди бонангу номус ва ватандӯсту ватанпарвари тоҷик аз Парчами миллии худ ифтихор менамояд, эҳтироми онро ҳамчун рамзи давлату давлатдорӣ ва озодиву истиқлоли Ватан ба ҷо оварда, қадру манзалат ва нақшу эътибори онро ба наслҳои имрӯзу оянда талқин менамояд», - зикр мегардад дар паёми табрикоӣ.

Қобили зикр аст, ки санаи қабули Парчами Ҷумҳурии Тоҷикистонро мардуми кишвар ҳамчун ҷашни умумимиллӣ аввалин маротиба 24 ноябри соли 2009 бо ифтихор аз давлату давлатдорӣ ва соҳибистиқлоливу соҳибхитӣ-рӣ истиқбол гирифтанд.

ASIA-Plus

Дастгирии Бонки рушди Осиё бо 4,7 млрд. аз стратегияи «СМҲИОМ 2020»

«Бонки рушди Осиё барои дастгирии марому мақсади стратегияи Созмони минтақавии ҳамкориҳои иқтисодии Осиёи Марказӣ (СМҲИОМ) оид ба рушди тиҷорат ва баланд бардоштани сатҳи мутақобилият дар давоми се соли оянда 4,7 миллиард доллари ИМА ҷудо мекунад», - гуфт Ҷарухико Курода - президенти Бонки рушди Осиё (БРО) дар даҳумин ҷамоиши муштараки Конфронси вазоратии СМҲИОМ, ки дар Боку баргузор гардид.

Тавре ба Pressa.tj намоёндагии БРО дар Тоҷикистон хабар дод, дар ҷамоиш бисёр институтҳои ҷиҳати дастгирии барномаҳои СМҲИОМ ибрози назар намуданд.

«Баъзеашон расонидани кӯмаки молиявии ҳангуфтро дар даҳаҳои оянда пешниҳод намуданд. Намоёндагони дучониба аз агентҳои Фаронса, Олмон, Ҷопон, Бритониё ва ИМА

низ дар ҷамоиш ширкат варзида, ҷонибдорӣ худро аз «СМҲИОМ 2020» матраҳ карданд», - қайд намуд манбаъ.

Ҳотиррасон менамоем, ки барномаи СМҲИОМ Афғонистон, Озарбойҷон, Қазоқистон, ҚХЧ, Қирғизистон, Муғулистон, Покистон, Тоҷикистон, Туркманистон ва Ўзбекистонро муттаҳид месозад. Он ба пешбурди татбиқи лоиҳаҳои минтақавӣ оид ба энергетика, нақлиёт ва ҳамтаъсирии тиҷорат нигаронида шудааст.

Шаш наҷӯҳишгоҳи гуногунҷанба - Бонки рушди Осиё (БРО), Бонки аврупоии таҷдид ва рушд (БАТРО), Бунёди байналмиллалии асьор (ББА), Бонки исломии рушд (БИР), Барномаи рушди СММ (БР СММ) ва Бонки умумиҷаҳонӣ (БУҶ) аз фаъолияти барномаҳои СМҲИОМ дастгирӣ менамоянд. Pressa.tj

Дилором ДАДОБОВА, ёвари лоиҳавӣ

ШАРҲИ КОМЁБИ

ТЧМ «Оҷонсии Дастгирии Равишҳои Инкишофи Нов» дар 5 ноҳияи вилояти Суғд татбиқи лоиҳаи «Рушди устувори иҷтимоию иқтисодии минтақа бо роҳи идоракунии самарабахши захираҳои табиии вилояти Суғд»-ро ба анҷом мерасонад. Ноҳияҳои Ашт, Ҷаббор Расулов, Спитамен, Ғонҷӣ ва Айни ноҳияҳои ҳадафнок мебошанд.

Ҳам дар деҳот ва ҳам дар иншооти иҷтимоии ноҳияҳои ҳадафнок таҷҳизоти МБЭ насб шудаанд. Ҳоҷагии деҳқонии «Боғбон»-и деҳаи Ғўлакандози ноҳияи Ҷаббор Расулов ба боғдорӣ машғул аст. Гурӯҳи боғдорон аз 8 нафар иборат аст. «Ҳанӯз комёбиҳои гурӯҳи мо назаррас нестанд, аммо ҳама мекӯшем, ки даромаднокиро зиёд кунем, - мегӯяд деҳқон, сокини деҳаи Ғўлакандоз Хайрулло Бойматов. - Ҳосили фаровон моро шод мекунад, аммо хушконида наш душвор аст. Соле 1 тонна зардолу, 2 тонна помидор мегирем, ки 500 кг зардолу ва 500 килограмм помидорро хушконида зарур аст. Қариб 90%-и маҳсулоти хушконида ро мефурӯшем ва 10%-и

Дар мисоли истифодаи гелиохушкконак дар хоҷагии «Боғбон»

боқимондари барои эҳтиёҷоти худ нигоҳ медорем. Барои гирифтани меваи хушсифати хушк барои гурӯҳи мо усулҳои нав даркор шуданд. Аҳолии маҳаллӣ усули нави хушконида ни меваро намедонист ва бо усулҳои маъмулӣ мева мехушконида, ки ба сифати маҳсулоти мо бетағйир намемонд. Усули маъмулӣ мевахушконида мо 10-15 рӯз давом мекард ва бар замми ин бояд доим назорат мебардем, ки ба мева намай (борон, шабнам) нарасад. Шабона, ё қабл аз

борон ҳосилро бояд ба анбори болопӯшида медарвардем, вагарна нам партофта, сифаташро гум мекард. Пашираву занбӯрҳои низ сифати ҳосилро бад мекарданд. Мо усулҳои навро ҷустуҷӯ мекардем ва ба ёрии мо ташкилоти маҳаллӣ ҷамъиятии «Оҷонсии Дастгирии Равишҳои

Инкишофи Нов» омад».

Дар доираи лоиҳаи «ОДРИ Нов» «Идоракунии захираҳои маҳаллӣ» моҳи ноябри соли 2010 таҷқиқот гузаронида шуд, ки дар рафти он мушкилоти аҳолии маҳаллӣ ошкор гардиданд, пурсиши

афкори аҳоли доир гардид ва худи мардум барои гирифтани гелиохушкконак лоиҳаҳои хурд навиштанд. Гурӯҳи «Боғбон» ҳам лоиҳа навишт ва мушкилоти худро оид ба хушконида ни мева баён дошт ва дар тендер лоиҳаи худро хуб ҳимоя карда, ғолиб баромад. Ба гурӯҳи «Боғбон» гелиохушкконаки намуди фанерӣ дода шуд. Ин таҷҳизот гармӣ, нерӯи барқро талаб намекунад, бар замми ин ҳамаи

витамино, моддаҳои фаъоли биологӣ ва минералҳои маҳсулотро нигоҳ медорад. Принципи кори хушкконак ба истифодаи нури офтоб барои хушкконидани мева асос ёфтааст ва ҳамзамон буғи ҳосилшударо бартараф карда, маҳсулотро аз чангу ғубор, ҳашарот ва шабнам ҳифз мекунад.

Гелиохушкконики намуди фанерӣ барои 50-60 кг зардолу пешбинӣ шудааст ва раванди хушкконидан қариб 4 рӯз аст, хушкконидани муқаррарии зери офтоб бошад 10 рӯз аст. Ҳарорати дохили таҷҳизот ба 65-70°C мерасад, ҳол он ки дар берун ҳамагӣ 35°C мебошад.

Дар мавсим бинобар хушкконидани хушсифати 500 кг ғўлинг гурӯҳи «Боғбон» нисбат ба пештара 1000 сомонӣ зиёдтар даромад гирифт. Аъзои гурӯҳ ду намуди хушкконидан ва даромади онҳоро муқоиса карданд:

Бо кўмаки гелиохушкконики - 500 кг х 10 сомонӣ = 5000 сомонӣ.

Хушкконидан бо усули маъмулӣ - 500 кг х 8 сомонӣ = 4000 сомонӣ.

Аъзои гурӯҳ меваи хушкки босифат гирифтанд. Маҳсулот шабона нам намекашад. Борон ҳам таҳдид намекунад, маҳсулот зери бом аст. Хушкконидан дар ҳавои абрнок ҳам

давом мекунад. Ҳашарот тоқати гарморо надоранд, ҳатто оруҳо намеоянд.

Р.С. Лоиҳаи ТҶМ «ОДРИ Нов» «Рушди иҷтимоию иқтисодии минтақа бо роҳи идоракунии самарабахши захираҳои табиӣ дар вилояти Суғд» аз ҷониби Иттиҳоди Аврупо дар шарикии АСТ СА (Британияи Кабир) маблағгузорӣ мешавад.

Дар доираи лоиҳа оид ба омӯзиши масъалаҳои истифодаи самарабахш ва сарфакоронаи энергия, ҷорӣ кардан ва истифодаи бурдани МБЭ барои ҷамоаҳои маҳаллӣ чорабиниҳо гузаронида мешаванд. Дар ҷамоатҳо панҷ кумитаи энергетика таъсис шудааст. Раванди насби таҷҳизоту

дастгоҳҳои МБЭ дар иншооти иҷтимоӣ ва хоҷагиҳои намоишӣ бо мақсади тағйир додани менталитети аҳолии маҳаллӣ оид ба амнияти энергетикӣ, омӯзондан ва паҳн кардани таҷрибаи пешқадам давом дорад.

Энергияи гармӣ

Энергияи гармӣ шакли энергия аст, ки аз ҳаракати атомҳо, молекулаҳо ва дигар қисмҳои ҳиссаҳоил мешавад. Моҳиятан энергияи гармӣ энергияи лаппишҳои механикии унсурҳои сохтори моддаҳо (атомҳо, молекулаҳо ё ҳиссаҳои заряднокшуда) мебошад. Энергияи ҳиссаи энергияи дохилӣ ҳам номида мешавад.

Энергияи гармӣ ба туфайли реаксияҳои кимёвӣ (сӯхтан), реаксияҳои ядрӣ (тақсимшудани ядро, синтези ядрӣ), таъсири мутақобилаи механикӣ (соиш) ҳосил мешавад. Гармӣ тавасути ноқилҳои гармигузарон, конвексия ё нурафканӣ аз як ҳисса ба ҳисси дигар интиқол меёбад.

Нурафканӣ

Нурафканӣ раванди афканиш ва паҳншавии энергия дар намуди мавҷҳо ва ҳиссаҳои мебошад. Дар аксари маврид зери мафҳуми нурафканӣ нурафканиҳои электромагнитӣ фаҳмида мешавад, ки дар навбати худ мувофи-

қи манбаъҳо онро ба намудҳои нурафканиҳои гармӣ, нурафканиҳои Вавилов-Черенков, люминестесенсия ва ҳоказо ҷудо мекунанд. Аммо бо ин мафҳум, масалан, нурафканиҳои гравитатсионӣ нурафканиҳои мавҷҳои гравитатсионӣ бо массаҳои муҳаррики нобаробар, нурафканиҳои Хокинг баромадани ҳиссаҳои гуногуни оддӣ ба воситаи сӯроҳии сӯроҳӣ; бета-нурафканиҳои нурафканиҳои электронҳои позитронҳои ҳангоми бета-афканиш; алфа-нурафканиҳои нурафканиҳои ионӣ, ки аз алфа-ҳиссаҳои иборат аст.

Манбаъҳои нурафканӣ

Манбаъи нурафканӣ - модда ё таҷҳизоте, ки нур мефканад ё қобилияти нурафканиҳои дорад (НРБ-99) ва пасманзари радиатсиониро ташкил медеҳад.

Манбаъҳои табиӣ ва сунъии нурафканиро ҷудо мекунанд

Табиӣ

Пасманзари табиӣ ё маъмулии радиатсионӣ

(ПРФ / ЕРФ):

- нурафканиҳои аввалияи кайҳонӣ
 - нурафканиҳои дуҷуми кайҳонӣ
 - оилаҳои радиоактивӣ
 - радионуклидҳо, ки ба сафҳо мансуб нестанд
 - радионуклидҳои қишри замин, атмосфера, масолеҳи сохтмонӣ, хӯроқворӣ ва об.
- Ҳамчунин тағйироти технологияи пасманзари радиатсионии табииро ҷудо мекунанд.

Сунъӣ

- манбаъҳои изотопӣ
- манбаъҳои ғайриизотопӣ
- қубурчаҳои рентгенӣ, суръатафзоҳо, синхротронҳо, магнетронҳо
- реакторҳои ядрӣ

Миқдори гармӣ

Миқдори гармӣ энергияе, ки онро ҳиссаҳои интиқоли гармӣ мегирад, ё гум мекунанд. Миқдори гармӣ яке аз воҳидҳои асосии термодинамикӣ мебошад. Миқдори гармӣ вазифаи раванд аст, на вазифаи ҳолат, яъне

миқдори гармие, ки аз система гирифта шудааст, аз тарзи ба ҳолати ҳозира овардани он вобаста аст.

Муайянкунӣ

Системаеро баррасӣ мекунем, ки аз ду ҳисси *A* ва *B* иборат аст. Фарз мекунем, ки ҳисси *B* пурра дар ҷилди саҳти адиабатикӣ пӯшононида шудааст, ҷунон ки он наметавонад кори макроскопиро анҷом диҳад, мубодилаи гармии он (яъне, мубодилаи энергияаш) ба воситаи равандҳои микроскопӣ танҳо бо ҳисси *A* сурат мегирад. Фарз мекунем, ки ҳисси *A* низ дар ҷилди саҳти адиабатикӣ қариб пурра пӯшононида шудааст, онҷунон ки мубодилаи гармии он танҳо бо ҳисси *B* имконпазир аст, аммо фарз намекунем, ки ҷилди саҳт бошад. **Миқдори гармиро**, ки ба ҳисси *A* дар баъзе равандҳои интиқол шудааст, воҳиди $Q_A = -\Delta U_B$ меномем, ки ΔU_B

тағйири энергияи дохилии қисми B мебошад. Тибқи қонуни ниғаҳдории энергия $\Delta A = \Delta U_A + \Delta U_B$, ки ΔA - кори макроскопии қувваҳои беруна ба қисми A мебошад. Агар ба ҳисоб гирем, ки $\Delta A = -A_{int}$ ки A_{int} кори анҷомдодаи қисми A мебошад, он гоҳ ба қонуни ниғаҳдории энергия шакли *ибтидои аввали термодинамикаро* додан мумкин аст: $\Delta Q_A = \Delta U_A + A_{int}$. Аз *ибтидои аввали термодинамика* мафҳуми қории миқдори энергияро тасҳеҳ метавон кард, яъне мустақилияти воҳиди мувофиқ аз интихоби қисми озмоишии B ва тарзи мубодилаи гармии байни қисмҳо вобаста аст. Бояд қайд кард, ки барои муайян кардани миқдори гармӣ қисми озмоишӣ зарур аст, дар сурати баръакс *ибтидои аввал* моҳияти мундариҷаи қонунии худро гум мекунад ва ба мафҳуми миқдори гармӣ (ва дар чунин тамоман нодаркор) табдил меёбад. Ҳангоми муайян кардани миқдори гармӣ новобаста аз ΔA ва ΔU_A *ибтидои аввал* қонуни мазму-

МБЭ

нӣ мегирад, ки ба тафтиши озмоишӣ имкон медиҳад. Қайд мекунем, ки миқдори гармии интиқолиёфта, ба мисли кори анҷомёфта аз раванди мушаххасе, ки нисбати қисм анҷом ёфтааст, вобаста мебошад.

Нобаробарии Клаузиус. Энтропия

Фарз мекунем, ки қисми мавриди назари мо танҳо бо қисми N бо захираҳои беохирӣ гармӣ, ки энергияи дохилии онҳо ончунон зиёд аст, ки ҳангоми ин раванд ҳарорати ҳар кадомаш қатъиян доимӣ аст, мубодилаи гармӣ карда метавонад. Фарз мекунем, ки нисбати қисм раванди озоди доирашакл анҷом гирифтааст, яъне дар охири раванд ба ҳолати аввалияи худ баргаштааст. Бигзор ҳамзамон дар тамоми раванд он аз резервуари i , ки ҳарораташ T_i аст, миқдори гармии Q_i гирифт. Он гоҳ ин **нобаробарии Клаузиус** ҳақ мебарояд:

$$\sum_{i=1}^N \frac{Q_i}{T_i} \leq 0$$

дар ин ҷо 0 раванди доирашаклро ифода мекунад. Дар ҳолати умумии мубодилаи

гармӣ бо муҳити ҳарорати тағйирёбанда нобаробарӣ чунин шаклро мегирад

$$\oint \frac{\delta Q(T)}{T} \leq 0 \quad \int \frac{\delta Q(T)}{T} = 0$$

дар ин ҷо $\delta Q(T)$ миқдори гармие мебошад, ки бо қитъаи муҳити дорои ҳарорати доимии T ҳосил шудааст. Ин нобаробарӣ барои ҳар кадом раванди дилхоҳ, ки нисбати қисм амалӣ мегардад, қобили қабул аст. Дар ҳолати алоҳидаи раванди **квazистатикӣ** он ба баробарӣ табдил меёбад. Аз ҷиҳати математикӣ ин чунин маъно дорад, ки барои равандҳои квazистатикӣ вазифаи ҳолатро, ки *энтропия* номида мешавад, татбиқ кардан мумкин аст:

$$S = \int \frac{\delta Q(T)}{T}$$

$$dS = \frac{\delta Q}{T}$$

Дар ин ҷо T — ҳарорати мутлақӣ резервуари берунии гармӣ мебошад. Бо ин маъно $\frac{1}{T}$ чамъкунандаи миқдори гармӣ мебошад.

Барои равандҳои ғайриквazистӣ чунин

мафҳуми энтропия короя нест. Масалан, ҳангоми васеъшавии адиабатикӣ газ дар холигоҳ

аммо энтропия дар ин ҳангом зиёд мешавад, ки барои ба ин бовар ҳосил кардан, системаро ба ҳолати аввалии квazистатикӣ гардодан ва аз нобаробарии Клаузиус истифода бурдан даркор аст. Файр аз ин энтропия (ба маънии зикршуда) барои ҳолатҳои нобаробарии системакӣ муайян нашудааст, ҳарчанд дар бисёр ҳолатҳо системаро баробарии ҷудоғона ва дорои баъзе хусусиятҳои энтропия номидан мумкин аст.

Таърих

Мафҳуми «миқдори гармӣ» дар замоне пайдо шуд, ки ҳодисаҳои термодинамикӣ бо ёрии назарияи теплород шарҳ дода мешуданд. Ҳарчанд назарияи теплород хато дониста ва акнун истифода бурда намешавад, бисёр мафҳумҳои термодинамика мисли пешина боқӣ мондаанд.

Манбаъ:

<http://ru.wikipedia.org>

11-уми ноябр - Рӯзи Байналхалқии сарфаи энергия

Соли 2008 Рӯзи байналхалқии сарфаи энергия қайд карда шуд. Қарор оиди ин рӯз моҳи апрели соли 2008, дар Қазоқистон, дар рафти машварати байналмиллалӣ координаторони SPARE – шабакаи ҷаҳонии экологии «Лоихаи мактабӣ оиди истифодабарии манбаъҳо ва энергия» қабул карда шуд.

Сарфаи қувваи барқ барои беҳтар намудани вазъияти муҳит

– дар ҳамон ҷои зистии мо ва дар тамоми сайёра хело муҳим мебошад. Ягон нафар ҳама чизро карда наметавонад, вале ҳар як нафар ягон чиз карда метавонад, дар ҳоле ки ҳар як шахс ягон чизе кунад, пас мо дар якҷоягӣ ба бисёр чиз ноил шуданамон мумкин аст!

SPARE барои ҷалб намудани тавачҷӯҳии зиёд ба аҳамиятнокии сарфаи қувваи барқ 11-уми ноябрро Рӯзи байналхалқии

сарфаи нерӯи энергия эълон намуд. Дар Рӯзи сарфаи нерӯи энергия дар SPARE-мактабҳо ва талабагони алоҳида аз давлатҳои гуногун иштирок мекунанд¹.

Сарфаи нерӯи барқ – ба амал татбиқ намудани чораҳои истеҳсолӣ, техникӣ ва иқтисодӣ мебошад, ки барои оқилона истифодабарии захираҳои сӯзишворӣ-энергетикӣ ва ҷорӣ намудани манбаъҳои барқароршавандаи энер-

гия дар гардиши хоҷагидорӣ мебошад. Сарфаи нерӯи энергия – вазифаи муҳим оиди ҳифзи намудани захираҳои табиӣ мебошад.

Дар айни замон яке аз ҷиҳатҳои асосӣ ин сарфаи нерӯи барқи маишӣ, инчунин сарфаи нерӯи энергия дар соҳаи хоҷагии коммуналии манзилӣ мебошад.

Боз яке аз муҳимтарин ҷиҳат ин сарфаи нерӯи энергия дар хоҷагии кишоварзӣ мебошад².

19-уми ноябр - Рӯзи Байналхалқии ҳоҷатхона

Нуздаҳуми ноябри соли 2002 ҷомеаи ҷаҳонии мутамаддин бори аввал Рӯзи байналмиллалӣ ҳоҷатхонаро (World Toilet Day) – яке аз ҷашнҳои бемисл ва мувофиқи анъана иди фараҳбахшро ҷашн гирифт.

Рӯзи 19-уми ноябр, ҳамчун Рӯзи байналмиллалӣ ҳоҷатхона

соли 2001 дар рафти конفرонси байналхалқӣ, ки дар Сингапур оиди муаммоҳои ҳоҷатхона баргузор гардид, эълон карда шуд. Дар воқеъ ҷои баргузоршавии конфернс бемаврид набуд, зеро Сингапур бо мабразҳои тозаву озодааш шарафманд аст.

Зиёда аз 200 вакилон аз Осиё, Аврупо ва Амрикои Шимолӣ, ки 17 ассотсиатсияҳои ҳоҷатхонаҳои миллиро намояндагӣ мекарданд, бо ҳам вохӯрданд, то ки муаммоҳои мавҷударо баррасӣ кунанд ва нуқтаҳои назари инкишоф додани масъалаҳои ҳоҷатхонаро

таҳлил кунанд. Натиҷаи кори вохӯрӣ ин таъсис дода шудани «Ташкилоти байналхалқии ҳоҷатхона» (World Toilet Organization) гардид, ки ташкилоти мазкур ташаббускори таъсис дода шудани ин иди ғайриоддӣ шуд³.

¹<http://www.spareworld.org> ²<http://ru.wikipedia.org> ³<http://www.vprazdnik.ru>

Стратегияи рушди иҷтимоӣ - иқтисодии ҷамоати Тағояки ноҳияи Спитамен

Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта

соҳибкорӣ ва додани патентҳо (шаҳодатномаҳо);

- воситаҳои аз тарафи давлат дохилшаванда, инчунин ёрии башардӯстона ва хайрия;

- воситаҳои ташкилотҳои байналхалқӣ, ки дар ҳудуди ҷамоат лоиҳаҳоро татбиқ менамояд;

- воситаҳои аз амалиётҳои қарздиҳии хурди воридшаванда.

Принсипҳои асосии дар амал истифода намудани модели дар стратегия пешниҳодгардидаи рушди ҷамоати Ошоба инҳо мебошанд:

- таъсисдиҳӣ ва истифодабарии ҳазинаи рушди иҷтимоӣ-иқтисодии ҷамоат (ҳазинаи РИИЧ) ва сарчашмаҳои таъсисдиҳии он.

- ташкили Марказҳои ҳамоҳангсозии рушди иҷтимоӣ – иқтисодии ҷамоат;

Мақсади бунёди Ҳазинаи РИИЧ пардохти маблағ ва аз рӯи мақсад самаранок истифода бурдани он мебошад. Ба ҳазинаи рушди иҷтимоӣ – иқтисодии ҷамоат Раиси ҷамоат ихтиёрдорӣ менамояд.

Сарчашмаҳои иловагии Ҳазинаи РИИЧ ҷамоати Тағояк инҳо шуда метавонанд (аз рӯи натиҷаҳои пурсиши анкетаи мутахассисон):

- қисми даромад аз ҳисоби иҷораи чарогоҳҳое, ки дар ҳудуди ҷамоати Тағояк ҷойгир шудаанд;

- маблағҳо аз ҷудо намудани қитъаҳои замин ба аҳолии ҷамоат, яъне пешниҳоди хизмат оиди тартиб додани харитаи замин ва расмикунии шаҳодатномаҳо сертификатҳо, ки барои ихтисори вақт ва хароҷотҳои пулии аҳолии имконият медиҳад;

- маблағҳои аз иҷораи иншоотҳо воридшаванда, ки дар моликияти ҷамоат қарор доранд.

Сарчашмаҳои пешмади ғайри намудани Ҳазинаи РИИЧ: (аз рӯи ақидаи мутахассисон):

- дар ҷамоат таъсис додани марказҳо оиди расонидани хизматрасонии компютерӣ ва нусхабардорӣ, инчунин хизматрасонии

Сарчашмаҳои Ҳазинаи РИИЧ инҳо шуда метавонанд:

- ҳиссаи ҷамоат дар субвенсияҳо ва дигар воситаҳои молиявӣ, қарзӣ ва пулие, ки аз буҷети ҷумҳуриявӣ ва вилоятӣ ҷудо карда мешаванд;

- андозҳои маҳаллӣ (як қисми онҳо - мувофиқи кодекси андоз);

- воситаҳои аз бақайдгирии сохторҳои

Интернет ва почтаи электронӣ;

- сохтмон ва истифодаи минбаъдаи меҳмонхона дар бозори Ашпон, азнавсозии чойхона ва меҳмонхона;

- ҳамчун мавзеи истироҳатии «Чинор»;

- лоиҳақашӣ, сохтмон ва ба истифода супоридани НБО-и хурд дар Ошоба – сой (2-3 адад);

- шинонидани ҷангал ва истифодаи минбаъдаи он барои истеҳсоли ҷўбу тахта ва мебел барои қонеъ гардонидани талаботи муассисаҳои бучетӣ ва оилаҳои камбизоат.

Таъсиси маркази ҷамоҳангсозӣ ва рушди иҷтимоӣ-иқтисодии ҷамоат, мақсад дорад, ки диққати асосӣ барои ҳалли вазифаҳои аввалиндараҷаи таъмини дастрасии адолатонаи аҳоли ба захираҳо, равона карда шавад.

Дар давраи ибтидоӣ мувофиқи қонунгузори амалкунанда нақши мутобиқсозандаи фаъолияти мақомотҳои ҳукумати давлатиро дар ҳудуди ҷамоати Ошоба, раиси вай иҷро менамояд. Ҷамоат инчунин мутобиқгардонии корҳоро дар доираи лоиҳаи ташкилотҳои байналхалқӣ, ки дар ҳудуди он татбиқ мегардад иҷро менамояд.

Мақсади ҳукумати маҳаллӣ бояд аз оmodасозии санадҳои меъерӣ, ки рушди истеҳсолоти маҳаллиро маҳдуд намекунад, иборат бошад. Сухан дар бораи ба танзимдарории ҷараёнҳои рушди иҷтимоӣ – иқтисодии ҷамоат ва пешниҳоди имкониятҳо ба сохторҳои хоҷагидорӣ ва дастгирии ҳаматарафаи онҳо меравад, ки ба ихтисори хароҷотҳо барои истеҳсолот ва муомилаи молу хизматрасонӣ равона карда шудааст. Барои ин мақомотҳои маҳаллии ҳукуматӣ ва мақомотҳои худидораи маҳаллӣ бояд ба таври доимӣ оиди маҳдудиятҳои мавҷуда, роҳҳои сабуқкунӣ ва бартарафкунӣ онҳо мулоҳизаронӣ намояд, инчунин аз болои азнавсозии қоидаҳои кўҳнашуда фаъолият баранд. Ҷараёнҳои аз ҷама зуд-зуд такроршаванда, аз қобили бақайдгирӣ ва гирифтани иҷозатномаҳо ба-

роӣ ба роҳ мондани фаъолият дар соҳаи иқтисодӣ, бояд тез, осон ва пешбинишаванда бошад. Чӣ қадаре, ки миқдори иҷозат ва мувофиқсозӣ ва вақти баррасии ҳуҷҷат кам гардад, ҳамон қадар кори идоракунии маҳаллӣ самараноктар мешавад.

Мақомотҳои маҳаллӣ алоқаҳоро бо қисми фаъоли аҳолии ҷомеа ва соҳибкорон ба воситаи таъсиси марказҳои рушди иқтисодӣ ба роҳ монанд.

Марказҳо аз рӯи принципи «Оинаи ягона» амал мекунанд, ки дар он ҷамаи маълумот оиди имкониятҳои дастгирии рушди иқтисодӣ, дар якҷоягии дастрасӣ ба барномаҳои таълимӣ ва молиявӣ, кўмак дар азнавсозӣ, алоқа бо маркази пешниҳоди технология ва ғайра, мавҷуд мебошад.

Марказҳои рушди иқтисодӣ аз рӯи шўъбаҳои зерин иборат мебошад:

- **Соҳибкорӣ бо бизнес – инкубатор.** Бизнес - Инкубатори Деҳотӣ (БИД), аввалан ин маркази таълимоти таҷҳизонидашуда, ки дар он технологияҳои хоҷагии қишлоқ барои аҳоли пешниҳод ва тарғиб карда мешавад. Аҳоли дар навбати худ ба

донии назариявӣ ва малақаҳои амалӣ соҳиб мегардад. Ва дуюм, БИД - ин модели имконияти ғайримарказонидашудаи коркарди маҳсулот ба нафъи гурӯҳи шахсони бенавоён ба ҳисоб меравад. Ҳаҷми коркарди маҳсулот зиёд нест вале БИД ба истеҳсолкунандагони хурде, ки дорои хароҷоти нақлиётӣ кам дорад равона шудааст.

Нақши ҳукуматҳо аз он иборат аст, ки қарздиҳӣ ва маблағгузориҳои шахсиро барои шуғли аҳоли дар соҳаҳои гуногуни фаъолияти мақомотҳои маҳаллӣ таъмин намоянд, ки дастгирии зерин ба роҳ монда шавад (дар маҷмӯи воситаҳои мақомоти маҳаллӣ): имтиёзҳои андозӣ, кафолат, ёрӣ ба ширкатҳои наву хурд, тахвили мол ба содирот. Барои ин воситаҳои давлатӣ, маблағгузориҳои хусусӣ, қарзҳо истифода карда мешаванд, ки аз

тарафи хазинаҳои тиҷоратӣ ва хусусӣ пешниҳод дода мешаванд.

- **Таҷриба ва технология оиди соҳаҳои даромадоваранда**, ба онҳо дохил мешаванд: зироаткорӣ ва чорводорӣ анъанавӣ, ҷамъоварӣ, коркард, хушккунӣ ва фурӯш дар намуди тар, коркарди пашми ангорӣ бо маҳсулоти ба истеъмол тайёр, коркарди пӯсти ҲҚШ ва ҲХШ, замбӯрпарварӣ ва ғ.

- **Шӯъбаи савдо – харида тайёркунанда оиди содирот ва воридоти мол**. Ҳукумати маҳаллӣ ба содирот бо роҳи намоиши савдоӣ, таълими содиркунандагон дар семинарҳо, ҳавасмандкунӣ сармоягузори шахсӣ барои гузоштани маблағ ба истеҳсолоти содиротӣ, мусоидат намуда метавонад. Ҳукумат метавонад барномаи маблағгузорӣ содиротро таъсис намояд: барои пӯшонидани таваккал (риск), додани қарзи бефоиз дар зер содирот, ташкили гузаронидани семинар барои содиркунандагони нав, расонидани ёрӣ дар ҷустуҷӯи ҳамкорон барои фурӯш. Роҳҳои анъанавӣ дар ин самт намоёндагии савдо ва ярмаркаҳо шуда метавонанд.

Рушди ҷамоат

- **Бонки ҷамоат** гузаронидани амалиётро оиди додани қарзи хурд амалӣ менамояд.

Резюме: Таъсиси марказҳои рушди иқтисодӣ ба васеъшавӣ ва мустақамшавии алоқаи ҳукуматро бо аҳоли ва соҳибкорони маҳаллӣ, сабук гардидани шадидияти иҷтимоӣ дар ҷамоат мусоидат менамояд.

Давом дорад

ИШТИРОК

Иштирок, ё ки ҷалб шудани ҷомеа худ аз худ рӯй намедиҳад. Ҷомеаро бояд ҳавасманд кунонид.

Маводи таълимии мазкур барои касоне пешбинӣ шудааст, ки фаъолиятшон ба ҷунин ҳавасмандкунӣ равона карда шудааст. Ин як намуди дастурамал барои мутахассисони сафарбаркунии ҷомеа мебошад, ки барои тағйирёбии иҷтимоӣ дар ҷомеа ба самти рушд ва паст кардани сатҳи камбизоатӣ фаъолият мебаранд.

Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта

3.5. Дизайни лоиҳа, пешниҳоди лоиҳавӣ ва захираҳои берунӣ.

Дар ёд дошта бошед, ки кори шумо ҳамчун пешкор (промоутер) мубориза бурдан бо вобастагии берунӣ дар ҳолатҳост, ки ҷамоа барои ҳалли масъалаҳои худ кӯмаки берунаро ҷалб кардан мехоҳад. Мақсади шумо – мустақилияти ҷамоа ва боварии он ба қувваи худ аст, яъне маҳорати ҷамоа барои таъки кардан ба қувваю захираҳои худ. Агар ҷамоа лоиҳаи калонмиқёси гаронарзишро интиҳоб кунад, ки барои иҷрои он захираҳои худӣ намерасанд, шумо бояд онро огоҳ кунед, ки нисбатан воқеъбинтар бояд буд (то аз кӯмаки беруна вобаста нашавем).

Пешниҳоди лоиҳавӣ ин ариза барои маблағгузорӣ ба донори эҳтимоли аст. Пешниҳоди лоиҳавии хуб дар намуди нақшаи амале таҳия мешавад, ки дар он барои чӣ маҳз донор ин лоиҳаро маблағгузорӣ кунад, асоснок мегардад. Пешниҳоди лоиҳавӣ ҳамчунин барои ҳукумати сатҳи олӣ низ барои дастрасӣ ба воситаҳои зарурӣ асос шуда тавонад.

Манбаъҳои дастгирӣ инҳо шуда метавонанд: Хайрияҳо: пул, замин, иншоот, мавод, таҷдизоте, ки аз ҷониби шахсони алоҳида барои дастгирии ҷамоашон ҳада карда мешаванд.

Тиҷоратӣ: ҳадаҳо аз муассисаҳои тиҷоратӣ ва соҳибкорон, ки мехоҳанд обрӯ гиранд ва дастгирии ҷамоаро ноил шаванд (маъмулан арзи сипоси оммавино дар воҳӯриҳои ҷамоа, ба воситаи ВАО ва назди ҳукуматдорон талаб мекунанд).

Меҳнати ихтиёрӣ: вақту кор, ки аъзои ҷамоа ройгон пешниҳод мекунад (баъзан ғайрита-хассусӣ аст: рӯбучини ҳудуд, боркунию бор-фурорӣ ва ғ., баъзан тахассусӣ аст: дуредгарӣ, хиштгчинӣ, кори барқӣ ва ғ.), иштирок дар во-хӯриҳо, нақшагириҳо, мониторинг.

Кишоварзӣ: фермерҳо метавонанд барои ихтиёриёни лоиҳа хӯрок пешниҳод кунанд, ё барои кумитаи иҷроия барои фурӯхтани пулаш-ро барои лоиҳа харҷ кардан маҳсулот диҳанд.

Хӯрокворӣ: одамон метавонанд барои аъзои ҷамоа, ки дар ҳашарҳо иштирок мекунад, ё ба ҷамъомадҳо барои муҳокимаи масъалаҳои умумӣ меоянд, хӯроки бепул диҳанд.

Аъзоҳаққӣ, маблағгузориҳои якҷаҳтаи пулӣ: барои гурӯҳҳои қарздиҳӣ ва лоиҳаҳои ҳаммонанди лоиҳаҳои маблағгузориҳои хурд, ҷамъо-вариҳои маблағ аз ҷамаи аъзои ҷамоа, пардохти маблағи хизматрасонӣ, масалан, барои гирифтани оби нӯшокӣ.

Ҳукумати: қисман маблағгузорӣ кардан аз ҷониби ҳукумати марказӣ, ноҳиявӣ ва маҳаллӣ. Ин дастгирӣ дар иштироки намоянда-гони ҳукумат дар кумитаи рушди ноҳия ҳам дида мешавад.

CFX: CFX-ҳои маҳаллӣ, ташкилотҳои ҷамоа-авӣ, ташкилотҳои динӣ, CFX-ҳои берунӣ, ки дар ҷамоаи мазкур кор мекунад ва ғайра.

Маблағгузориҳои анонимӣ, ки намоҳанд номашон фош шавад.

Ин рӯйхати ноқурраи маблағгузориҳои эҳти-молий барои дастгирӣ мебошад. Кӯшиш кунед, ки ҳангоми ҳучумҳои зеҳнӣ онро бо аъзои ҷа-моа (на танҳо пешсафон) пурратар намоед.

3.6. Нақшагирии мониторинг

Барои фаҳмонидани моҳияти мониторинг тапбехро истифода баред. Тапбех бо велоси-пед метавонад барои ҷама фаҳмо бошад. Аз гурӯҳ пурсед: «Кадоме аз шумо велосипед рон-да метавонад? Ягон бор кӯшиш кардаед, ки ве-лосипедро бо чапмони пӯшида ронед? Агар не, пас тасаввур кунед, ки ҳангоми каме бошад ҳам бо чапмони пӯшида рондани велосипед чӣ ҳодиса рӯй додана мумкин?» Шумо ҷавоб-ҳос мегиред, ки оқибатҳои ҳузнангези ин амал-ро фаро мегиранд: бархӯрд бо одам ё дарахт, ба ҷарӣ афтодан, дучори садамаи роҳ шудан ва ғайра. Агар мунтазам мониторинг гузаро-нида шавад, он гоҳ баъзе чапвариҳо аз роҳро пешгирӣ намудан осон аст ва он гоҳ аз афто-дан ҷилавгирӣ мешавад. Ҷамоа бояд худро дар «курсии ронанда» эҳсос кунад.

Барои гузаронидани мониторинг дигар хо-ҳишмандон ҳам пайдо шуда метавонанд, маса-лан, донорҳои, ки ба таври мақсаднок сарф шу-дани маблағҳои гузошташонро санҷидан ме-хоҳанд. Ҳукуматдорони ноҳия меҳсонд ба-роӣ мақсадҳои мушаххаси худ мониторинг гу-заронанд. Шумо, ҳамчун пешкор (промоутер) меҳсонд барои донишмандон он, ки кӯшишҳои он барои пешбурди ҷамоа то кадом дараҷа сама-рабахш ҳастанд, мониторинг гузаронед. Аз ҷама бештар барои гузаронидани мониторинг ҷамоа асос дорад. Шумо, ҳамчун пешкор (про-моутер) бояд аҳамияти мониторинг ва осонии онро ба ҳар аъзои ҷамоа фаҳмонед.

Вазифаи шумо кӯмак расонидан ба кумитаи иҷроия дар иҷрои ин вазифаҳост:

бояд тарзи гузаронидани мониторинг дар лоиҳа навишта шавад,

мониторинг бояд қисми муҳими таркибии лоиҳа бошад,

мониторинг яке аз вазифаҳои асосии кумитаи иҷроия аст (ин маънои онро надорад, ки дар мониторинг танҳо ҳуди аъзои КИ иштирок мекунад, натиҷаҳои мониторинг бояд пешкаши ҷамаи ҷамоа гардонидани шавад, кумитаи иҷроия бояд робитаи мутақо-биларо аз ҷониби ҷамаи ҷамоа оид ба натиҷаҳои мониторинг таъмин кунад.

Давом дорад

Солнечная энергия позволит достичь экономического роста в Азии

«Азии следует расширить производство солнечной энергии, если регион желает достичь высокого экономического роста и сократить выбросы углерода». Об этом накануне заявил на открытии третьего заседания Азиатского форума солнечной энергии в Бангкоке, Таиланд, Вице-президент Азиатского банка развития (АБР) Сиаою Жао.

Как сообщили Pressa.tj в представительстве АБР в Таджикистане, на форуме собрались свыше 300 государственных чиновников, представителей частных компаний и экспертов по солнечной энергии, включая участников из Таджикистана - представителей Государственного комитета по инвестициям и управлению государственным имуществом и Министерства энергетики и промышленности.

«Форум был создан для продвижения обмена знаниями и опытом и сегодня он является частью Азиатской инициативы по солнечной энергии, созданной в мае

Энергобезопасность

2010 г. при поддержке АБР. Инициатива направлена на расширение использования солнечной энергии в регионе посредством выявления и подготовки подходящих проектов. Для этого инициатива будет тесно работать с частным сектором для разработки подходящих бизнес моделей, которые помогут распределить расходы и риски использования новых технологий», отметили в представительстве.

По словам источника, многие страны Азии могут воспользоваться преимуществом наличия солнечной энергии, поскольку в них много солнца и большие территории, которые нельзя использовать для других нужд. Однако массовой выработке солнечной энергии препятствует отсутствие подходящих механизмов финансирования проектов, институциональные ограничения и недостаток знаний и опыта. Около 900 миллионов людей в развивающихся странах Азии не имеют доступа к электричеству, а многие другие в отдаленных местностях платят очень высокую цену за энергию, которая в основном вырабатывается за счет горючих полезных ископаемых.

«К 2050г. на долю Азии может составлять половина глобального производства продукции, торговли и инвестиций. Для удержания своего высокого роста Азии необходимо обеспе-

чить энергетическую безопасность и инновационно перейти от традиционного, высокозатратного, высокоуглеродного развития к устойчивому росту с низким использованием углеродов», - подчеркнул С.Жао, добавив, что в настоящее время менее 0.25% от общего производства электроэнергии в Азии идет от солнечной энергии.

Указывая на существенный потенциал солнечной энергии, С.Жао отметил, что стоит задача увеличить эту долю до 3%-5% в ближайшем будущем. Конечной целью Азиатской инициативы по солнечной энергии является предоставление солнечной энергии по цене, равной или меньшей цены электричества, получаемого из энергосистемы.

«Эта инициатива консолидирует наши усилия для широкого использования солнечных технологий в результате быстрого технологического роста, расширения масштаба производства и меньших производственных затрат», - констатирует С.Жао.

Продвижение чистой возобновляемой энергии один из основных приоритетов АБР. В 2010 г. АБР вложил 1.8 миллиардов долларов США инвестиций в чистую энергию, превысив цель в 1 миллиард долларов США третий год подряд. С 2013 г. намеченной цифрой будет 2 миллиарда долларов США в год.

Источник: Pressa.tj

ГЛОБАЛЬНОЕ ПОТЕПЛЕНИЕ КЛИМАТА.

Изучение, примеры, опыт и видение организации

Главный негативный фактор индустриального 21 – го века – изменение климата. И ввиду частых засушливых периодов в году и различных природных катаклизмов, которые казалось бы происходили всегда, но отличающихся ныне своей небывалой масштабностью и более частым повторяющимся циклом, наносящим огромный урон всем секторам жизнедеятельности практически у большинства жителей планеты не вызывает факт того, что это происходит из-за изменения климата.

Об этом говорили и участники двухдневного тренинга по развитию способностей сотрудников «АППР Нау» в рамках проекта по снижению риска и адаптации к изменению климата,

который проходил в стенах комплекса Хесон г. Худжанда.

Кому как не сотрудникам неправительственных и международных организаций, ну конечно же и ученым, не говорить об этой проблеме, ввиду того, что эти организации стремятся протянуть руку помощи населению. Конечно, речь не идет о гуманитарной помощи, хотя и это не исключено ввиду масштабности проблемы, а помощи иной, которая может в последующем дать некий толчок для развития целевых сообществ в лучшую сторону. То есть здесь речь идет о том, как правильно направить местное население, в большинстве случаев дехкан/фермеров, к улучшению ситуации на местах путем

адаптации, например сельскохозяйственного сектора, к воздействиям изменения климата.

Благодаря первой сессии тренинга под названием «Изменение климата, сущность и значение» участники тренинга освоили для себя такие понятия, как климат, типичные климатические условия, парниковый эффект, эффект и источники парниковых газов, антропогенные выбросы, влияние изменения климата на процессы развития. И все это сопровождалось примерами, четко и ясно приводимыми со стороны опытного фасилитатора и тренера Мамурхона Акрамова, у которого накоплен богатый опыт проведения

семинаров и тренингов на различные темы, связанные с подходами системы устойчивого жизнеобеспечения, в который входят все факторы жизнедеятельности человека, включающие в себя способности, имущество и деятельность для средств к существованию.

Впрочем, системе устойчивого жизнеобеспечения (СУЖ) была посвящена вторая сессия тренинга, где участники смогли ознакомиться с основными потребностями членов сообщества, а это, например продовольствие, соответствующую

шее питание, чистая вода, доступ к здравоохранению, образованию, жилью, к дорогам, а также наличие экономических возможностей и физической безопасности. Кроме того, СУЖ включает в себя риски и шоки, связанные с природными катаклизмами, миграцией населения, конфликтами и беспорядками, разного рода блокадами, эпидемией и болезнями, миграцией, ростом населения и политико – экономическим регулированием, которые напрямую и без сомнения воздействуют на жизнеобеспечение. Также были приведены примеры шоков, принципов подходов СУЖ, более равного доступа к ресурсам, фондам жизнеобеспечения, то

СУЖ и изменение климата

есть человеческому, природному, финансовому, физическому и социальному капиталам, структурам фонда, политике и процессам, рамках СУЖ и т.д. Для лучшей усвояемости темы и разви-

тия способностей сотрудников/участников тренинга были проведены не только метод «мозгового штурма», но и работа в малых группах по обеим темам. Слушатели тренинга на примере джамоатов разработали свое видение проблемы, провели анализ ситуации и причин, изменений ситуации за последний промежуток времени в джамоатах, в последствии изменения климата, и «нарисовали» свое видение/ прогноз и тенденцию ситуации на ближайшую перспективу.

Более сложной, но нужной оказалась работа малых групп по теме СУЖ. Участникам удостоилась возможность сделать анализ СУЖ, разделив 5 вышеназванных капиталов фонда жизнеобеспечения по подтемам тренинга, включив работу или эффект деятельности различных структур, насколько они могут улучшить или ухудшить ситуацию, а также возможные риски, роль, тенденцию, доступ или отсутствие доступа человека к ресурсам жизнеобеспечения. Нарботки малых

групп по этим темам и анализ ситуации, как отметил Мамурхон Акрамов, помогут организации в будущем для проведения и подготовки глубокого исследования, подготовки аналитического отчета, стратегий и дальнейших проектов, направленных на смягчение или адаптацию к изменению климата.

Негативные результаты изменения климата, приведенные на примере других стран, или на примере отступающих ледников Таджикистана и вероятные его последствия для региона, конечно, никого не обрадовали, однако с существо-

ванием такого факта, что наша страна и другие неразвитые страны с переходной экономикой страдают из-за наших «богатых» индустриальных соседей по общеземитию под названием Земля, по мнению участников тренинга – бесспорно.

Стратегии мирового сообщества по теме глобального потепления и адаптации к изменению климата в странах Европы и Центральной Азии был посвящен второй день тренинга.

Существуют различные стратегии по адаптации к изменению климата в различных отраслях экономики: сельское и

лесное хозяйство, социальная сфера, водные ресурсы, энергетика. Были приведены примеры по адаптации в развивающихся странах. Было отмечено, что анализируя нынешнюю ситуацию можно придти к единому принятию действий, в особенности по Киотскому протоколу – первого международного документа, использующего рыночный механизм для решения глобальных экологических проблем. Также осознавая глобальный характер проблем изменения климата и понимая важность принятия совместных действий в её решении, меж-

дународным сообществом в феврале 1991 года были начаты переговоры о принятии Рамочной конвенции об изменении климата. Были также подписаны ряд других документов, направленных на смягчение ситуации, однако пора действовать на деле, так как изменение климата может стать большой угрозой биологическому разнообразию для многих, если не для большинства, экосистем. Поэтому вопрос адаптации к его изменениям становится все более жизненно важным и требует принятия соответствующих мер для его решения.

Ботир ХАМЗАЕВ, проектный сотрудник

ПАРТНЕРЫ ДЕЛЯТСЯ ОПЫТОМ

С 12 по 14 сентября текущего года в городе Ош Кыргызской Рес-

публики состоялся визит представителей таджикистанских общественных организаций, работающих в тесном сотрудничестве с международной организацией Хелветас, в целях изучения опыта киргизских коллег по проектам, направленным на развитие сельскохозяйственного сектора.

В первый день обменного визита мы посетили TES-Центр г. Ош. Это киргизская неправительственная организация (НПО), целью которой является увеличение доходов населения, занятого в сельском хозяйстве, при помощи качественного обучения и консультирования. Была учреждена в 1997 году GTZ, совместно с Ошским Государственным Университетом. В сферу деятельности TES-Центра входит программа обучения и консультирования по направлениям - выращивание сельскохозяйственных культур и животноводство на основе прогрессивной, практической технологии; защита растений и ИЗР; консультирование по развитию цепочки добавленной стоимости; организационное развитие и развитие потенциала; обучение взрослых и обучение методике консультирования; проведение сельских социально-экономических опросов, работы по диагностике организаций, проведение исследований; проведение бизнес-тренингов и оказание консультационных услуг.

На данный момент самоокупаемость организации вышла на 10% (около 12000 долларов). Центр имеет более 100 контрактов, из них 70% контрактов заключены с фермерами. Один фермер за получение консультацион-

Обменный визит - полезный опыт

ных услуг по выращиванию одной сельскохозяйственной культуры за вегетационный период платит 1000 сомов (100 сомов 2.2370 долларов США. Прим. ред) для СКС. Эти фермеры отделены от коммерческой группы. У организации имеются, как коммерческие, так и простые группы фермеров. Коммерческая группа отличается тем, что занимается производством ранних овощей и повторным севом. От производственных предприятий (ПП) организация получает с каждого кило-

грамма поставленной продукции 10% от общей суммы за предоставленные услуги. В этом году фермеры поставили около 150 тонн овощей по цене 4 сома, в общем на сумму 600000 сомов, 10% из которых – 60000 сомов.

Организация имеет профессиональных агрономов и животноводов. Работает в подсекторах «Овощеводство» и «Животноводство», а также по молочному направлению.

По проекту Хелветас «Развитие местного рынка» (РМР) работают несколько организаций. В том числе НПО «Мехр Шавкат» в Араванском районе Ошской области. В 2006

году организация создала фермерскую группу (ФГ) «Сожижон», которая насчитывает в своих рядах 16 фермеров. Одним из них является Апсаттор Максудов, имеющий 25 соток земли, отведенных под томат, и здесь применена технология выращивания по шпагатному методу.

Таких примеров, где мы смогли бы ознакомиться с их методами выращивания и применения различных агротехнологий достаточно. Например, в селе Етти Огайни члены ФГ «Илгор» озна-

комили нас с методом посева шалы (риса) по технологии бороздового полива. Вегетационный период составляет 110 дней. Фермерская группа, как впрочем и другие ФГ НПО «Мехр - Шавкат», имеет

фонд группы, который можно использовать при закупке семян, минеральных удобрений или ядохимикатов.

Также выезжали в кишлак Уйгур Обод, где мы встретились с Анвар ака, председателем Федерации групп самопомощи НПО «Мехр Шавкат». Он за свой счет построил парник для выращивания овощей в закрытом грунте.

Общая площадь парника - 5,5 соток, высота около 4 метров (каркасный метод). В парнике выращивается томат сорта «Элпита», длина роста растения достигает 2,5 метров. На сегодняшний день (сере-

дина сентября. Прим. ред) за счет этого парника получено 10500 кг помидоров, доходы от которых составили 150000 сомов, хотя расходы, связанные с возведением парника составили 300000 сомов, что больше по сравнению с доходами в два раза. Однако со временем доходы фермера могут быть увеличены за счет повторных посевов.

Нас, сотрудников аналогичного проекта РМР, выполняемого «АППР Нау», очень заинтересовала работа кооператива «АК ОРГО АГРО», созданного при поддержке проекта РМР ДССА в 2009 году. Кооператив имеет устав и печать. Учредителем являются 14 предпринимателей - бенефициары проекта. Работа кооператива направлена на подсектор производства цыплят и несушек.

Кооперативом разработана программа реализации птицеводства по следующим критериям:

1. Отбор заинтересованных фермеров по производству кур
2. Обучение отобранных фермеров по выращиванию птицы
3. Получение заявок от фермеров по закупку цыплят
4. Закупка однодневных цыплят из Бишкека
5. Выращивание цыплят до 3-х месячного возраста

работы в общественном секторе по экономической, социальной и правовой программ, а также по ЧС. Проект РМР по части ДССА работает с 84 группами фермеров. Сформировано 4 с/х кооператива.

Одна из основных задач проекта РМР это создание хороших условий для ведения кооперации, налаживание тесных связей между производителями, переработчиками и потребителями. Фермерские группы ДССА, впрочем как и ФГ других организаций, имеют определенное количество земельных площадей под выращивание сельхоз культур, которые согласно достигнутым договоренностям поставляются в промышленные предприятия для переработки и дальнейшей реализации.

В консультировании фермеров по таким вопросам помогает СКС-Джалалабад, открытый в 1999 году. Здесь работают 20 консультантов разных отраслей сельского хозяйства, помогающие фермерам правильному применению около 75 инновационных технологий. А также организация применяет метод СМС-рассылки.

В отличие от других НПО региона Ассоциация представителей сельскохозяйственных услуг занимается оказанием гуманитарной помощи. Проект был особенно актуален после трагических

событий на юге Кыргызской Республики. Фермеры, пострадавшие во время июньских событий 2010 года, получили экстренную помощь. Кроме того, Ассоциация ведет работу, направленную на построение мира среди различных этносов путем проведения различных мероприятий среди молодежи, женщин и уязвимых групп населения.

На наш взгляд визит был полезен с точки зрения того, что все партнеру Хелветас, в том числе и

6. 30%-ная предоплата со стороны заявителя

7. После получения 3-х месячных цыплят фермер заплатит остальную сумму по договору

8. Кооператив обеспечивает кормами клиентов, которые получили цыплят

9. Кооператив постоянно дает фермерам консультации

10. Каждая консультация или тренинги являются платными.

За три года членами кооператива выращено 44300 голов 3-х месячных цыплят и реализовано фермерам, произведено 290651 кг комбикорма, 50 фермеров обучены правилам по выращиванию кур и каждый фермер за обучение заплатил по 200 сомони, 10% от общей стоимости реализованных цыплят составляет прибыль кооператива, себестоимость 3-х месячных цыплят составляет 20,5 сомони, а фермеры закупают их по 23 сомони. Со стороны проекта выделено 310000 сомони для реализации мини проекта «Птицеводство». Кооператив обеспечит устойчивость проекта РМР в будущем.

В организации ДССА нас встретила директор организации Икбол Бахрамова. В начале была презентована деятельность организации, а затем проект РМР. Организация имеет 15 летний опыт

«АППР Нау», в рамках проекта РМР работают именно в направлении развития сельскохозяйственной отрасли с целью повышения доходов фермеров. Полученный нами опыт в организации кооператива в подсекторе «Птицеводство», налаженность взаимосвязи между тренерами и фермерами, использование технологий, проведение различных экспериментов, хорошая координация в цепочке добавленной стоимости и т.д. необходимы и нашим группам фермеров, так как аналогичная работа ведется и в наших целевых районах в Согдийской области.

Обменный визит - полезный опыт

Бобомурод КУНДУЗОВ, лойиҳа менежери

Қандай қилиб 20 кунда КОМПОСТ тайёрлаш мумкин?

Сўз боши

Бугунги кунда қишлоқ хўжалик соҳасида фаолият юритаётган фермерлар минерал ўғитлар танқислигига дуч келишмоқда. Иқтисодий кризислар туфайли кўпчилик деҳқонларимиз бундай минерал ўғитларни сотиб олиш учун етарли маблағга эга эмас. Сотиб оладиганлари эса сифатли маҳсулотлар топа ололмайдилар. Натижада паст сифатли, яхши натижа бермайдиган ўғитларни қўллашмоқда. Ундан ташқари тупроқ йилдан йилга ҳосилдорлик хусусиятини йўқотиб бормоқда. Йилдан йилга паст ҳосил олиш натижасида фермерларни ерга бўлган қизиқиши йўқолиб бормоқда. Бир ўйлаб кўрайлик агар шундай давом этаверсак, биз янги авлодларимизга ўзимиздан кейин қандай ер қолдирамиз? Инсон таъсири остида минглаб гектар ерлар чўлга айланиб бормоқда. Бу масалани бир томони. Масалани бошқа томонида эса атроф-муҳитни ҳаддан ортиқ ифлосланиши турибди. Албатта бундай ўзгаришларни бошида биз инсонлар турибмиз. Биринчидан ўз мақсадларимиз йўлида, яхши ҳосил орзусида қўлимизга ўнг келган заҳарли моддани ерга сешиб табиатга озор бераётган бўлсак, бошқа томондан ер учун керакли бўлган органик массани ёқиб, кўчаларга, сув ҳавзалари бўйларига олиб чиқиб ташлаймиз. Бунга мисол куз фаслида дарахт барглари ёқиш, сабзавотлар барглари олиб чиқиб ташлаш. Бу кундалик ҳаётда ҳар қадамда учрайдиган табиий бир ҳолат бўлиб қолмоқда. Энди шу ерда савол туғилади: ота – боболаримиз қандай қилиб деҳқончилик юритишган, нега у пайтда тупроқ унумдорлиги ҳозиргидан бир неча ба-

Мутахассис
маслаҳати

рбар ортиқ бўлган? Шу билан бирга тупроқ унумдорлигини сақлашган, табиий тоза маҳсулотлар етиштиришган. Уларни сири нимада бўлган?

Жавоб оддий. Улар маҳаллий усуллардан фойдаланиб, табиий, маҳаллий ўғитларни қўллашган. Бу жуда арзон, осон ва ҳар бир деҳқон қила оладиган ишдир.

Шу усуллардан бири компост тайёрлаш усули. Компост - гўнг ва маиший чиқиндилардан тайёрланадиган органик ўғит бўлиб, у минерал ўғитлардан фарқли равишда ўзида ўсимлик учун зарур бўлган 17 хил макро ва микроэлементлар мавжуддир.

Компостнинг тупроқ учун қандай муҳим аҳамияти бор? Компост ўсимлик ҳаётида муҳим роль ўйнайди. Унинг биринчи хизмати - минераллар, кимёвий моддалар дастидан ўлиб қирилиб кетган, ўсимлик ҳаёти учун ўта муҳим бўлган тупроқдаги микроорганизмларни тиклайди. Иккинчидан тупроқ унумдорлигини оширади. Учинчидан тупроқ намлигини кўп муддат сақлаб туради. Баъзи касалликлар ва заракундаларни олдини олади. Қуйида эътиборингизга энг тез тайёрланадиган компост ҳақида маълумот берамиз.

Бундай тез компост тайёрлаш учун бизга нималар керак бўлади? Ариқ ва анхорларда ўсадиган сув ўтлари, гўнг, тупров ва сув зарур.

Бу маҳсулотларни тўплашдан олдин энига 1,5-2 м, бўйига 4-5 м ва чуқурлиги 50-60 см бўлган чуқур қовлаб оламиз. Маҳсулотларни чуқур ёнига олиб келиб, биринчи навбатда қўк ўтларни майдалаб оламиз, бунда чорвага ўт майдалайдиган жодидан фойдаланиш мумкин, кейин майдаланган ўтни 25 см қа-

линликда чуқурга ташлаймиз. Кейин 5-7 см қалинликда гўнг ва 1 см қалинликда тупроқ ташлаймиз. Кейин иккинчи қаватни шундай ҳолатда тўлдирамиз. Бу жараён чуқур тўлгинча амалга ошади. Кейин чуқур ичидаги

массани аралаштирамиз, устидан сув қўйиб устини картон ёки плёнка билан ёшиб қўямиз. Кундузи қуёш нуридан сақлаб, тунда устини очиб қўямиз. Бундан кўзланган мақсад компостни тез тайёр бўлишига беминнат

хизмат қиладиган микроорганизмларни оптимал ишлашига шароит яратишдир. Ҳар икки уч кунда сув қўйиб туриш мақсадга мувофиқ. Чунки чуқур ичидаги масса қуриб қолса чириш жараёни сусаяди. Лекин ҳалдан ортиқ сув қўйиш ҳам яхши эмас, чунки жуда намлик ошиб кетса микроорганизмлар фаолияти тўхтаб қолади. Шунинг учун намлик оптимал бўлиши талаб қилинади. Компост тайёрлашда кўпчилик шу биргина омилга амал қилмаслик оқибатида кўзланган натижага эриша олмайди. Агар ҳамма қоидаларга тўғри амал қилинса 20-25 кун ичида компост тайёр бўлади. Уни яхшилаб элаб ерга қўллашингиз мумкин. Бу усул ҳам осон, ҳам экологияга зарар етказмаслиги, аксинча бизга халақит бераётган табиий захиралардан унумли ва самарали фойдаланиши жиҳатидан ҳар тарафлама фойдалидир. Табиий захиралардан оқилона фойдаланилса ҳатто халақит бераётган сув ўтлари ҳам бебаҳо ўғит манбаига айланади. Шу билан бирга зовур, ариқлар ўтлардан тозаланиб, сув йўли очилади.

Агар сув ўтлари топиш қийин бўлса улар ўрнига турп, шалғам, карам барглариға ўхшаш, тез чирийдиган яшил массалардан ҳам фойдаланса бўлади. Чунки улар ҳам тез чирийдиган ва таркиби фойдали элементларга бойдир. Аслида бу барглари компост қилмасдан экин майдонида қолдирса ҳам бўлади. Бу йўл билан ҳам ерни қўшимча озиклантирган, ҳам тупроқ юза қисмини шамол ва сув эрозиясидан сақлаймиз, ҳам атроф-муҳитни ифлосланишини олдини олган бўламиз. Ундан ташқари бу барглари тупроқдаги микроорганизмлар учун бой озуқа манбаи бўлади. Компост масаласига қайтадиган бўлсак компост қанча миқдорда бўлса ҳам ерга зиён қилмайди, аксинча ерни йилдан йилга бойитиб бораверади. Бу ҳар тарафлама бой, фойдали ўғитни тайёрлаш усули шунчалик осон экан, биздан фақат озгина кунт, ҳаракат ва қизиқиш талаб қилинади холос. Компостни йилни ҳамма мавсумида тайёрласа ва ҳамма вақт уни ерга солса бўлади.

КАЛЕНДАРЬ СОБЫТИЙ

Конкурс научных работ – “Премия Менегетти – 2012”

Научный фонд “Антонио Менегетти” и научный журнал *Alma Mater* (Вестник высшей школы) объявляют международный конкурс среди молодых ученых (до 35 лет) на лучшую научную работу (исследование). Призовой фонд конкурса составляет 19 500 евро.

Цель премии: привлечь внимание научной общественности к молодым и талантливым ученым, к интересным и новаторским исследованиям, способным существенно обогатить современную науку.

Приоритет при выборе победителей будет отдаваться междисциплинарным исследованиям, то есть целостно рассматривающим явления с разных сторон, на стыке научных дисциплин, а также работам, имеющим гуманистическую направленность.

Конкурс проводится по следующим направлениям:

- Социально-гуманитарные науки и экономика
- Естественные науки
- Искусство

Призовой фонд конкурса составляет 19500 евро:

Первое место – три премии по 3000 евро

Второе место – три премии по 2000 евро или три гранта на прохождение стажировки в Италии

Третье место – три премии по 1500 евро

Срок проведения конкурса по 15 марта 2012 года, прием конкурсных заявок по 25 января 2012г.

В конкурсе могут участвовать авторы и авторские коллективы из разных стран, любых научных и образовательных учебных учреждений, независимо от наличия ученой степени и звания. Могут быть представлены магистерские дипломные работы, кандидатские диссертации и любые другие научные работы.

В международное жюри конкурса войдут представители научной общественности, научного фонда «Антонио Менегетти» и научного журнала «Alma Mater».

Итоговые материалы победителей конкурса «Премия Менегетти – 2012» будут представлены в специальном выпуске научного журнала «Alma Mater», а также на интернет-сайтах научного журнала (www.almavest.ru) и научного фонда (www.meneghetti.ru).

Подробнее о конкурсе читайте на сайте <http://www.meneghetti.ru/index.php/ru/premio2012/aboutaward>, там же можно скачать заявку на участие.

За дополнительной информацией обращайтесь: Научный фонд «Антонио Менегетти». Телефон: +7 (499) 250-90-05. E-mail: info@meneghetti.ru

Журнал «Alma Mater». Тел-фон: +7 (495) 723-86-12. E-mail: almavest@gmail.com

Источник: infogrant.ru

Гранты 2012–2013 для участия в постдокторской программе IBM Herman Goldstine Postdoctoral Fellowship

Отделение бизнес-анализа и математических наук при исследовательском центре Томаса Уотсона компании IBM объявляет конкурс в рамках стипендиальной программы Goldstine Fellowship для молодых ученых в области математических и компьютерных наук. Стипендиатам предоставляется возможность проведения фундаментальных и прикладных исследований в области математики и информатики в течение одного года в IBM Thomas J. Watson Research Center. В отдельных случаях стипендия может быть продлена еще на 1 год. Размер стипендии — от \$95000 до \$115 000. Возможна компенсация транспортных расходов стипендиата.

К участию в конкурсе приглашаются молодые спе-

циалисты, получившие степень кандидата наук (PhD) в соответствующих дисциплинах после сентября 2007 года или планирующие ее получение до начала программы (вторая половина 2012 года, обычно сентябрь). Для участия в программе требуется знание английского языка.

Заявки на участие в программе принимаются по электронной почте до 8 января 2012 года.

Дополнительную информацию можно получить по адресу goldpost@watson.ibm.com, в теме письма следует указать “2012 Goldstine Query”.

Сайт конкурса: http://domino.research.ibm.com/comm/research_projects.nsf/pages/goldstine.index.html

Источник: <http://www.rsci.ru>